

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "EU-bodemstrategie voor 2030: profiteren van de voordelen van een gezonde bodem voor mens, voedsel, natuur en klimaat"

(COM(2021) 699 *final*)

(2022/C 290/21)

Rapporteur: **Arnaud SCHWARTZ**

Raadpleging	Europese Commissie, 20.12.2021
Rechtsgrond	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu
Goedkeuring door de afdeling	8.3.2022
Goedkeuring door de voltallige vergadering	23.3.2022
Zitting nr.	568
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	169/0/5

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het Comité is ingenomen met de mededeling van de Europese Commissie over een bodemstrategie voor 2030 en zou graag regelmatig worden geïnformeerd over en actief bijdragen aan de voorbereiding van het voorstel voor bodembescherming.

1.2. De bodem is een strategische en bedreigde economische en ecologische rijkdom en verdient een kader met streefcijfers, programma's en reglementering. Het Comité verzoekt de Commissie een Europees rechtskader te bevorderen dat op doeltreffende wijze bodemaantasting voorkomt en waarbij herstelprogramma's worden ondersteund en de routekaart naar een goede gezondheidsstatus van de bodem wordt vastgesteld. Het Comité dringt ook aan op de noodzakelijke toewijzing van middelen uit de Europese begroting voor de uitvoering van de bodemstrategie.

1.3. Voor de uitvoering van de strategie is de Europese Commissie van plan een bodemgezondheidswet aan te nemen. Het EESC raadt echter aan om de geplande effectbeoordeling uit te voeren en daarna een besluit te nemen over de meest geschikte instrumenten. Om een gelijk speelveld te verzekeren voor alle partijen die actief zijn in de economische sectoren die verband houden met de bodem en het gebruik daarvan, beveelt het EESC ook aan om voor het kader de volgende beginselen aan te houden:

- een duidelijke definitie geven van "gezonde bodems", indicatoren en drempelwaarden die op een wetenschappelijk verantwoorde basis zijn ontwikkeld;
- duidelijke doelstellingen voor 2030 vaststellen op basis van de definitie van "gezonde bodems";
- een adequaat niveau van milieubescherming en klimaatactie garanderen;
- het subsidiariteitsbeginsel volledig in acht nemen, gelet op de heterogeniteit van bodems, de uiteenlopende manieren waarop ze gebruikt worden en de eisen in dat verband, de verschillende geologische, klimatologische en landschappelijke omstandigheden, alsmede de diverse gevaren en de al bestaande nationale regels;
- prioriteit geven aan maatregelen op het gebied van onderwijs, advisering, kennisoverdracht en stimulansen voor bodembescherming in plaats van aanvullende wettelijke verplichtingen;
- de administratieve lasten voor alle actoren op een redelijk niveau houden en tegelijkertijd de betaalbaarheid ervan waarborgen.

1.4. Het Comité beveelt aan over de inhoud van het wetgevingsinitiatief een zo breed mogelijke discussie te voeren met economische en sociale actoren en met maatschappelijke organisaties. Om deze reden verzoekt het Comité de Commissie om zo snel mogelijk een voorstel te publiceren, zodat er binnen het huidige wetgevingsmandaat tijd is voor discussie voordat er wordt gestemd over de tekst.

1.5. Het Comité benadrukt dat alle aspecten van bodemaantasting moeten worden behandeld, met bijzondere aandacht voor bodemverontreiniging, ruimtebeslag door stedelijke ontwikkeling en infrastructuur, en aantasting van organisch materiaal in landbouwgronden, aangezien deze verschijnselen bijzonder verregaande en mogelijk onomkeerbare gevolgen hebben voor de kwaliteit van de bodem en de mate waarin deze ecosysteemdiensten kan leveren.

1.6. Als gevolg van verschillen in klimaat, geologie en landgebruik is er een grote verscheidenheid aan bodems in Europa. Ook de gevaren waaraan bodems zijn blootgesteld verschillen, qua aard en intensiteit. Daarom moet beleid om bodemaantasting te voorkomen op de verschillende geografische en culturele omstandigheden worden afgestemd. De wetgeving van de lidstaten voor bodembescherming is heterogeen en versnipperd, en in veel lidstaten worden allerlei bedreigingen voor de bodem niet afgedekt door beleid en wetgeving.

1.7. Het EESC wijst ook op de cruciale en dringende noodzaak om de door de mens via de klimaatverandering veroorzaakte impact op bodems aan te pakken. Daarom is het ten eerste aan te bevelen om in de nieuwe bodemstrategie van de EU maatregelen tegen erosie en woestijnvorming als gevolg van extreme overstromingen, droogtes en branden op te nemen.

1.8. Het Comité maakt zich grote zorgen over het ruimtebeslag als gevolg van verstedelijking, die zich bijna altijd voordoet op vruchtbare grond van vlakten en kustgebieden. De doelstelling dat in 2050 geen grond meer voor bebouwing wordt bestemd moet kracht worden bijgezet met stimulansen voor het hergebruik van verlaten terreinen en het herstel van buiten gebruik geraakte ondoorlatende ondergronden.

1.9. Het is van prioritair belang, en past in het streven naar een circulaire en hulpbronnefficiënte economie, om de ecologische productiviteit van de Europese bodem veilig te stellen en zo de voetafdruk van de EU-vraag in derde landen te verkleinen. Het is eveneens van absoluut prioritair belang om de initiatieven inzake garanties voor “ontbossingsvrije” producten in de internationale handel af te ronden.

2. Achtergrond

2.1. Op 20 mei 2020 heeft de Commissie haar voorstel voor een EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 gepubliceerd. In deze mededeling wordt benadrukt dat “de bodem een uiterst belangrijke niet-hernieuwbare hulpbron [is] die van vitaal belang is voor de menselijke en economische gezondheid, alsook voor de productie van levensmiddelen en nieuwe geneesmiddelen”⁽¹⁾ en wordt onderstreept dat ruimtebeslag moet worden aangepakt en bodemecosystemen moeten worden hersteld. De Commissie kondigt daarin haar toezegging aan om in 2021 de thematische EU-strategie voor de bodembescherming te actualiseren en om in het kader van Horizon Europa een missie op het gebied van “bodemgezondheid en voedsel” op te zetten teneinde oplossingen te ontwikkelen om de gezondheid en de goede werking van de bodem te herstellen.

2.2. Op 28 april 2021 heeft het Europees Parlement een resolutie aangenomen over bodembescherming waarin wordt benadrukt dat de bodem in Europa beschermd, duurzaam beheerd en hersteld moet worden om zijn multifunctionele rol en ondersteuningscapaciteit voor de productie van gezond voedsel en grondstoffen te behouden, en de samenleving te voorzien van een groot aantal ecosysteemdiensten. In de resolutie wordt benadrukt dat een gezonde bodem essentieel is voor het verwezenlijken van de doelstellingen van de Europese Green Deal, met inbegrip van klimaatneutraliteit en herstel van de biodiversiteit. Ook het gebrek aan een gelijk speelveld tussen lidstaten door hun verschillende regelingen voor de bescherming van bodems wordt aan de kaak gesteld, en de Commissie wordt verzocht “met volledige inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, een EU-breed gemeenschappelijk wettelijk kader voor de bescherming en het duurzame gebruik van bodems te ontwikkelen”.

2.3. Op 9 juni 2021 juichte het Europees Parlement de voorgestelde Europese biodiversiteitsstrategie voor 2030 toe met een resolutie waarin, als deel van bijna 200 aanbevelingen, de centrale rol van bodembiodiversiteit sterk werd benadrukt. Het Europees Parlement verzoekt de Commissie wederom met klem een voorstel te doen tot vaststelling van een gemeenschappelijk rechtskader voor de bescherming van de bodem en “voor de doeltreffende integratie van die bescherming in al het relevante EU-beleid”. In zijn resolutie wijst het Europees Parlement erop dat “de EU zich ertoe heeft verbonden tegen 2030 neutraliteit van bodemaantasting te bereiken, maar dat de kans klein is dat die doelstelling wordt behaald” volgens de conclusies in het speciale verslag van de Europese Rekenkamer⁽²⁾.

(1) Europese Commissie, 2020, *Biodiversiteitsstrategie voor 2030*; https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

(2) Speciaal verslag van de Europese Rekenkamer nr. 33/2018: “Bestrijding van woestijnvorming in de EU: een groeiende bedreiging waartegen meer moet worden ondernomen”.

2.4. Op 17 november 2021 publiceerde de Commissie als onderdeel van de EU-biodiversiteitsstrategie haar voorstel voor een Europese bodemstrategie voor de EU met de ondertitel: “profiteren van de voordelen van een gezonde bodem voor mens, voedsel, natuur en klimaat”.

2.5. In het voorstel van de Commissie wordt de vorige bodemstrategie geactualiseerd overeenkomstig de strategische opdracht van de Europese Green Deal, namelijk om de klimaat- en biodiversiteitscrises aan te pakken en een EU-ambitie voor wereldwijde actie inzake de bodem te onderbouwen.

2.6. De strategie is erop gericht een doorslaggevende bijdrage te leveren aan de verwezenlijking van een groot aantal doelstellingen van de Green Deal, waaronder: bestrijding van woestijnvorming en het herstel van aangetaste grond en bodems, en het streven naar een wereld in 2030 die neutraal is wat bodemaantasting betreft (duurzameontwikkelingsdoelstelling (SDG) 15.3); bijdragen aan de verwijdering van broeikasgassen, een goede ecologische en chemische toestand van het oppervlakte- en grondwater in 2027; het verlies van nutriënten beperken met 50 % en het totale gebruik en risico van bestrijdingsmiddelen beperken met 50 % in 2030; bodemverontreiniging verminderen tot niveaus die niet meer als schadelijk worden beschouwd voor de menselijke gezondheid en natuurlijke ecosystemen, zodat er in 2050 sprake is van een gifvrij milieu; geen nettoruimtebeslag in 2050 ⁽³⁾.

2.7. De strategie bevat een definitie van een “gezonde bodem”: een bodem die in een goede chemische, biologische en fysieke staat verkeert en derhalve in staat is voortdurend zo veel mogelijk van zijn verwachte ecosysteemdiensten te leveren, zoals voorziening van voedsel en biomassa, wateropslag en -filtratie, de kringloop van minerale voedingsstoffen, ondersteuning van het leven en biodiversiteit, koolstofopslag en ondersteuning van menselijke activiteiten, landschappen en cultureel erfgoed. Deze definitie is in overeenstemming met die van de organisaties van de Verenigde Naties ⁽⁴⁾. Volgens de in de strategie beschreven visie moet in 2050 een goede bodemkwaliteit zijn bereikt door maatregelen voor duurzaam landgebruik en herstel; de Commissie schat dat momenteel 60 % tot 70 % van de bodems in de EU niet gezond is als rechtstreeks gevolg van huidige beheerspraktijken ⁽⁵⁾, met grote verschillen tussen de landen. Maar “75 % van de bodems in gezonde staat in 2030, door een radicale verandering van de huidige beheerspraktijken, is zowel een haalbaar als een noodzakelijk doel” ⁽⁶⁾.

2.8. De strategie is erop gericht bodems dezelfde bescherming te bieden als water en lucht en een einde te maken aan het gebrek aan bodemwetgeving op EU-niveau. Derhalve wordt er voor 2023, na een effectbeoordeling, een subsidiariteitsanalyse en een raadpleging van belanghebbenden en de lidstaten, een bodemgezondheidswet aangekondigd. De nieuwe bodemgezondheidswet moet de grensoverschrijdende gevolgen van bodemaantasting aanpakken en beleidscoherentie waarborgen op EU- en nationaal niveau teneinde de doelstellingen van de strategie te verwezenlijken.

2.9. De strategie omvat een combinatie van nieuwe vrijwillige en juridisch bindende maatregelen, die moeten worden ontwikkeld met volledige inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel en voortbouwend op het bestaande nationale bodembeleid dat gericht is op het:

- verbeteren van de bescherming van organische bodems en veengebied;
- ondersteunen van het initiatief van de Commissie voor duurzame koolstofcycli, met inbegrip van het belonen van maatregelen voor koolstofvastlegging in landbouwgronden;
- ondersteunen van het hergebruik van afgegraven gronden, waaronder het invoeren van een “paspoort” om te waarborgen dat zij op een veilige manier worden vervoerd, behandeld en hergebruikt;
- van de lidstaten vereisen dat zij uiterlijk in 2023 nationale doelstellingen vaststellen voor een vermindering van grond die wordt ingenomen door nieuwe nederzettingen en infrastructuur, overeenkomstig de doelstelling “geen nettoruimtebeslag” in 2050, en het invoeren van een hiërarchie voor een beter gebruik van de bodem in de stad, waarbij hergebruik van de gebouwde omgeving prioriteit krijgt en lokale fiscale voordelen voor de stedelijke transformatie van landbouwgrond geleidelijk worden afgebouwd;

⁽³⁾ De strategie noemt de bodem het complexe en biologisch actieve stelsel (de pedosfeer) dat de vegetatie op het land ondersteunt en interageert met de hydrosfeer. Het omvat geen mariene en meersedimenten. Volgens de mededelingen van de FAO ligt de bodem aan de basis van 95 % van de wereldwijde voedselproductie.

⁽⁴⁾ *Gezonde bodems vormen de basis voor een gezonde voedselproductie*, FAO, 2015; <https://www.fao.org/documents/card/en/c/645883cd-ba28-4b16-a7b8-34babbb3c505/>

⁽⁵⁾ Europese Commissie 2020, *Caring for soil is caring for Life*, Report of the Mission Board for Soil Health and Food; <https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/32d5d312-b689-11ea-bb7a-01aa75ed71a1>

⁽⁶⁾ Ibidem.

- bevorderen van de veilige en duurzame recycling van organisch materiaal zoals compost, digestaat, zuiveringslib, verwerkte mest en andere landbouwresiduen;
- beoordelen, beschermen en herstellen van de biodiversiteit in de bodem;
- integreren en coördineren van bodem en waterbeheer en bevorderen van de toepassing van op de natuur gebaseerde oplossingen voor oppervlakte- en regenwaterbeheer;
- ondersteunen van duurzaam bodembeheer in de landbouw;
- monitoren van tendensen op het gebied van woestijnvorming en vaststellen van maatregelen om bodemaantasting te beperken en te voorkomen;
- voorkomen van bodemverontreiniging door het gebruik en het vrijkomen van microplastics, polyfluoralkylstoffen (PFAS) en andere giftige chemicaliën in de bodem te reguleren en te beperken;
- samenwerken met de lidstaten om verontreinigde plekken op te sporen en te saneren;
- beoordelen van de haalbaarheid om een bodemgezondheidscertificaat in te voeren voor grondtransacties;
- verbeteren van bodemtoezichtactiviteiten en invoeren van digitale instrumenten voor nutriëntenbeheer;
- ruim financieren van onderzoek naar de biodiversiteit van de bodem en van oplossingen voor bodemaantasting en -verontreiniging;
- zorgen voor communicatie, onderwijs en inbreng van burgers om de bodemgezondheid te bevorderen.

2.10. Het Comité was het in zijn advies NAT/713 uit 2017 getiteld “Landgebruik voor duurzame voedselproductie en ecosysteemdiensten” eens over het doorslaggevende belang van een geactualiseerd EU-beleidskader voor het duurzaam gebruik en de bescherming van de bodem, met name ten aanzien van landbouwgrond, met een definitie van een goede bodemtoestand en uniforme terminologie en geharmoniseerde criteria voor het toezicht, en drong aan op de opname van de beginselen van duurzaam bodembeheer in de beleidsmaatregelen van de EU.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het Comité is ingenomen met het voorstel van de Commissie voor een Europese bodemstrategie voor 2030, dat sterk verankerd is in de Green Deal en de bijbehorende visie om de gevaren van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en milieuaantasting aan te grijpen als een kans om de EU om te vormen tot een moderne, hulpbronnefficiënte en concurrerende economie.

3.2. Het Comité erkent de strategische rol van gezonde bodems, die in hun geheel en in hun verschillende vormen een van de belangrijkste natuurlijke hulpbronnen vormen waar burgers op kunnen vertrouwen voor hun welzijn en veiligheid.

3.3. Het Comité is zich ervan bewust dat de bodem een unieke en beperkte hulpbron is die op uiteenlopende manieren onder druk staat. Bodemaantasting en de daarmee gepaard gaande afname van de vruchtbaarheid kan de Europese voetafdruk op mondiale bodems vergroten, waardoor Europa afhankelijker wordt van de invoer van voedsel en van niet voor voeding bestemde grondstoffen uit derde landen waar ontoelaatbare teeltmethoden leiden tot aantasting van de bodem door ontbossing en de uitstoot van broeikasgassen.

3.4. Het is absoluut zaak om de initiatieven inzake garanties voor “ontbossingsvrije” producten in de handel met derde landen af te ronden. Het is een prioriteit, gezien de uitdaging om een circulaire en hulpbronnefficiënte economie tot stand te brengen, om de impact van de binnenlandse vraag te beperken door de ecologische productiviteit op lange termijn van Europese bodems te beschermen en te herstellen. Een duurzamer gebruik van de bodem op basis van agro-ecologische beginselen kan een groot verschil maken, zowel op Europese als mondiale schaal, om de doelstellingen van de Europese Green Deal en de SDG's van de Agenda 2030 van de VN te verwezenlijken.

3.5. Er moet verder gekeken worden dan het reductionistische concept van de bodem als niet meer dan een ondergrond voor nederzettingen en activiteiten: de bodem is een complex biotisch systeem waarvan de voorziening van ecosysteemdiensten en essentiële goederen afhankelijk is; het beheer daarvan vereist een goed bestuur, waaronder ook het rentmeesterschap van landeigenaren, verantwoordelijk handelen van lokale bestuurders en het optreden van nationale regeringen vallen. Er is behoefte aan Europees leiderschap, aangezien de uitdagingen inzake voedselzekerheid, wateropslag, biodiversiteitsbehoud en de aanpak van de klimaatverandering nauw verbonden zijn met goed bodembeheer.

3.6. Het Comité benadrukt dat bij de uitvoering van de bodemstrategie conform het subsidiariteitsbeginsel gebruik moet worden gemaakt van billijke methoden en instrumenten voor een duurzaam beheer van de bodem: elk betrokken bestuursniveau moet naast passende taken en verantwoordelijkheden ook voldoende middelen toegewezen krijgen. Aan de ondersteuning van kleine plattelandsgemeenschappen moet speciale aandacht worden geschonken. Ook moeten burgers, maatschappelijke organisaties, vakbonden en bedrijven hier meer bij worden betrokken, met gemeenschappelijke verantwoordelijkheden en middelen voor de nagestreefde bestrijding van bodemaantasting.

3.7. Voor de uitvoering van de strategie is de Europese Commissie van plan een bodemgezondheidswet aan te nemen. Het EESC raadt echter aan om eerst de geplande effectbeoordeling uit te voeren en daarna een besluit te nemen over de meest geschikte instrumenten. Het EESC beveelt ook aan voor het kader de volgende beginselen aan te houden, om een gelijk speelveld te verzekeren voor alle partijen die actief zijn in de economische sectoren die verband houden met de bodem en het gebruik daarvan.

- een duidelijke definitie geven van “gezonde bodems”, indicatoren en drempelwaarden die op een wetenschappelijk verantwoorde basis zijn ontwikkeld;
- duidelijke doelstellingen voor 2030 vaststellen op basis van de definitie van “gezonde bodems”;
- een adequaat niveau van milieubescherming en klimaatactie garanderen;
- het subsidiariteitsbeginsel volledig in acht nemen, gelet op de heterogeniteit van bodems, de uiteenlopende manieren waarop ze gebruikt worden en de eisen in dat verband, de verschillende geologische, klimatologische en landschappelijke omstandigheden, alsmede de diverse gevaren en de al bestaande nationale regels;
- prioriteit geven aan maatregelen op het gebied van onderwijs, advisering, kennisoverdracht en stimulansen voor bodembescherming in plaats van aanvullende wettelijke verplichtingen;
- de administratieve lasten voor alle actoren op een redelijk niveau houden en tegelijkertijd de betaalbaarheid ervan waarborgen.

3.8. Het nieuwe voorstel voor bodembescherming moet leiden tot synergieën met wetgeving inzake klimaat, water, lucht en biodiversiteit, alsook met het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Het Comité verzoekt de Commissie om de presentatie van het beleidskader te vervroegen zodat er een bredere discussie met de verschillende belanghebbenden over de inhoud daarvan mogelijk is voordat de wet tijdens de huidige zittingsperiode ter definitieve goedkeuring wordt voorgelegd.

4. Specifieke opmerkingen

4.1. Wat de verschillende vormen van bodemaantasting betreft, is een van de ernstigste en de moeilijkst te herstellen vormen ongetwijfeld ruimtebeslag verbonden met verstedelijking: in de periode 2012-2018 groeide het ruimtebeslag in de EU-28 met een snelheid van 539 km² per jaar, waarbij 78 % van de grond ten koste ging van landbouwgebied, terwijl voor slechts 13 % van de stedelijke ontwikkeling grond werd hergebruikt ⁽⁷⁾. Het Comité is van mening dat de doelstelling “geen nettoruimtebeslag” in 2050 vergezeld moet gaan van kortere tussentijdse en realistische streefcijfers, met stimulansen om hergebruik van verlaten nederzettingen en herstel van ongebruikte verharde oppervlakken aan te moedigen. Bij de doelstellingen om het ruimtebeslag voor stedelijke ontwikkeling en infrastructuur te verminderen kan en moet rekening worden gehouden met de verschillende demografische ontwikkelingen in de lidstaten en regio's. Er moet bijzondere aandacht worden geschonken aan de bescherming en het herstel van kustgebieden, met name de kust van de Middellandse Zee, die een verregaande verstedelijking heeft ondergaan, hetgeen de biodiversiteit aan de kust en het toerisme aanzienlijke schade heeft berokkend.

4.2. De onverstoorde bodems van natuurlijke ecosystemen zijn een cruciale bron die bevorderlijk is voor de biodiversiteit en een natuurlijk koolstofreservoir vormt, waarvan de status bewaard moet blijven. Derhalve is het Comité van mening dat in de bodemstrategie prioriteit moet worden gegeven aan de bescherming van dergelijke bodems en de bijbehorende vegetatie, zodat de integriteit ervan behouden blijft en het beheer ervan wordt ondersteund door middel van passende veehouderij of teeltmethoden.

4.3. Er moet specifieke steun worden verleend voor de instandhouding van blijvend weiland en grasland, aangezien een goed beheer ervan door duurzame veehouderij kan bijdragen aan het behoud van koolstofrijke bodems.

(7) EEA (2020), Land take in Europe — Indicator assessment; <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/land-take-3/assessment>

4.4. Organisch materiaal in de bodem is cruciaal ter regulering van het vermogen van de bodem om een hoog biodiversiteitsgehalte te ondersteunen en ecosysteemdiensten te verlenen die samenhangen met zijn vruchtbaarheid, en vormt ook een reservoir van aan de atmosfeer onttrokken koolstof. De afname van organisch materiaal in de Europese bodems is een grote bron van zorg, met name wegens het verlies aan vruchtbaarheid en de risico's op woestijnvorming die hiermee gepaard gaan, maar ook wegens de hieruit voortvloeiende broeikasgasemissies: er is berekend dat deze meer dan 170 Mton CO₂ per jaar⁽⁸⁾ bedragen, ofwel meer dan 4 % van de globale broeikasgasemissies van de EU-27, wat hoofdzakelijk komt door de verandering in landgebruik van organische en veengronden. Met de nieuwe bodemstrategie moet de bescherming van veengebieden en wetlands worden gehandhaafd, en moeten landbouwers adequaat worden ondersteund met nieuwe inkomstenbronnen voor de toepassing van praktijken op basis van agro-ecologische concepten die het behoud en de toename van organisch materiaal in bodems ten goede komen. De verspreiding van kennis met betrekking tot goede praktijken en duurzaam beheer van landbouwgrond moet prioriteit krijgen en met name gericht zijn op kleine landbouwers.

4.5. Het Comité benadrukt niet alleen het belang van organisch materiaal in de bodem, maar wijst er ook op dat uitputting of verlies van minerale voedingsstoffen in de bodem dient te worden voorkomen. Het gebruik van meststoffen moet worden afgestemd op de behoeften van gewassen, waarbij overmatig gebruik moet worden vermeden en moet worden gestreefd naar een vermindering met 50 % van de stikstof- en fosforlekage uit de bodem tussen nu en 2030, in overeenstemming met de doelstellingen van de "van boer tot bord"-strategie.

4.6. Bodems die recent of minder recent industrieel verontreinigd zijn, blijven een bedreiging voor de volksgezondheid en de chemische toestand van watervoorraden: 2,8 miljoen locaties in de EU bevatten mogelijk verontreinigde grond, waarvan er ongeveer 390 000 moeten worden gesaneerd⁽⁹⁾. Besluiten over de manier waarop dat moet gebeuren dienen aan de hand van duurzame saneringscriteria te worden genomen en moeten gebaseerd zijn op locatiespecifieke risicoanalyses. Het Comité verwacht dat de strategie op basis van de meest vergevorderde nationale ervaringen zal zorgen voor homogene methoden en criteria voor de uitvoering van deze procedures, zodat de grote inconsistenties die bestaan tussen verschillende nationale regelingen worden vermeden.

4.7. Het Comité waardeert het dat in de strategie de nadruk ligt op het belangrijke concept "gezonde bodem"⁽¹⁰⁾ en wijst erop dat er een systeem van doeltreffende indicatoren moet komen om de gezondheidsstatus van bodems eenduidig in een bodemgezondheidsindex weer te geven. Ook wijst het op de algemene streefcijfers die moeten worden behaald en op hun inbedding in de verscheidenheid van Europese bodem- en klimaatomstandigheden. Teneinde toezicht te houden op de verwezenlijking van deze doelstellingen moeten er betrouwbare instrumenten beschikbaar zijn voor een ondubbelzinnige vaststelling van de bodemgezondheidsindex per afzonderlijk perceel.

4.8. Het Comité wijst erop dat er meer bewustzijn en kennis moet worden gecreëerd over de bodem, zijn ecologie en functies. Daartoe moet er ondersteuning worden geboden voor voorlichtingsprogramma's voor burgers en onderwijs voor scholen, evenals opleidingen voor landbouwers en, in het algemeen, voor personen die beroepsmatig met de grond en de bodem werken, in traditionele of opkomende gebieden van de bio-economie en de circulaire economie, alsmede voor lokale en regionale besluitvormers, van wie de keuzes die bepalend zijn voor veranderingen in landgebruik afhankelijk zijn.

4.9. De toegang tot een gezonde bodem is cruciaal voor verschillende economische sectoren. De economische en sociale gevolgen van de strategie mogen dan ook niet negatief uitpakken voor hun banen en hun concurrentievermogen. Het is met name van belang dat inkomens worden veiliggesteld voor gemeenschappen en gezinnen op het platteland die voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van de bodem. De strategie moet zorgen voor een billijke verdeling van de kosten en baten over de belanghebbenden: kwetsbare groepen en regio's moeten worden beschermd, zelfvoorzienende landbouwers moeten steun krijgen en aan behoeftige gemeenschappen moeten middelen worden toegewezen.

Brussel, 23 maart 2022.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Christa SCHWENG

⁽⁸⁾ JRC-EC (2015), *Soil threats in Europe: status, methods, drivers and effects on ecosystem services*, technical report; https://esdac.jrc.ec.europa.eu/public_path/shared_folder/doc_pub/EUR27607.pdf

⁽⁹⁾ JRC-EC 2018, *Status of local soil contamination in Europe*; <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107508>

⁽¹⁰⁾ "Visie en doelstellingen: een goede bodemgezondheid bereiken tegen 2050", Europese Commissie, 2021, *EU-bodemstrategie voor 2030*; https://ec.europa.eu/environment/publications/eu-soil-strategy-2030_en